

Stockholm 2022-11-10

Kulturdepartementet
Diarienummer Ku2022/ 01317
E-post: ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.md@regeringskansliet.se

Remissvar avseende Vår demokrati – värd att värna varje dag (SOU 2022:28)

SKPF Pensionärerna (SKPF) har tyvärr inte beretts möjlighet att avge remissvar på rubricerat betänkande om demokratifrågor. Det beklagar vi. Mot bakgrund av att SKPF Pensionärerna företräder en stor grupp äldre som har rätt att delta i demokratin väljer vi att ändå sända in detta remissvar.

1. Utgångspunkter

SKPF Pensionärerna¹, ett förbund med drygt 160 000 medlemmar, där en stor andel har jobbat ett yrkesliv i den demokratiskt styrda välfärden. De har erfarenheter och kunskaper som måste ses som en tillgång, också i demokratiskt arbete. Samtidigt är våra medlemmar också medborgare som har rätt att delta i demokratin.

I vårt handlingsprogram, som är vår utgångspunkt i detta remissvar, finns några skrivningar om demokrati, delaktighet och inflytande. Det är ingen tillfällighet att dessa texter finns under rubriken ”Åldersdiskriminering / ålderism”. Vi menar att den utestängning av äldre som pågår på samhällsområde efter samhällsområde måste motverkas! Så ser det också ut när det gäller deltagandet i demokratin och här är utredningens förslag mycket bristfälliga eftersom perspektivet saknas.

En formulering ur vårt program som vi menar är viktig i allt arbete med demokratiutveckling:

”Vilka vet bättre om äldres villkor och situation än de äldre själva? Möjligheterna till inflytande och delaktighet för äldre ser väldigt olika ut i landet. I de politiskt tillsatta församlingarna behöver fler äldre komma till tals och få uppdrag. Detta är primärt en uppgift för de politiska partierna, men vi måste se till att de gör sitt arbete. Även inom

¹ I fortsättningen förkortat ”SKPF”

de rådgivande organ som finns i kommuner och regioner behöver formerna och villkoren stramas upp och förbättras. I dag saknas råd i många kommuner, vilket är en stor brist, i andra är det mer av ensidigt informationsorgan medan det i andra kommuner och regioner fungerar bättre”.

Inför årets val tog vi också upp frågor kring ålderism och åldersdiskriminering utifrån ett demokratiperspektiv. Vi föreslog tre konkreta saker i vår valplattform:

- **Ta krafttag mot ålderismen! Regeringen måste ge särskilt uppdrag till Diskrimineringsombudsmannen att arbeta mot utestängning och diskriminering av äldre.**
- **Alla partier måste ta ansvar för att demokratin fungerar genom fler äldre på valbara platser till riksdagen. Fyll igen det demokratiska gap som det innebär när äldre ställs utanför beslutande församlingar!**
- **Det ska inte vara frivilligt att lyssna till oss! Därför måste det bli obligatoriskt och lagkrav för kommuner och regioner att inrätta pensionärsråd.**

2. SKPF Pensionärernas kommentarer till utredningen

SKPF Pensionärerna tillstyrker utredningens förslag. I ett samhälle där demokratin på många håll försvagas måste alla förstärkningar som kan göras av det demokratiska funktionerna i samhället mötas positivt.

En nationell demokratifunktion ser vi som värdefull. Vi har inte någon invändning att en sådan inrättas inom en befintlig myndighet. Att länsstyrelserna ges ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag ser vi som en positiv utveckling, liksom att myndigheter får uppdrag att föra ut demokratiska principer och får tydligare demokratiuppdrag i sina instruktioner. Lika värdefullt är det om myndigheter arbetar fram metoder för att kunna bidra till det demokratipolitiska målet.

Vi saknar dock de äldres perspektiv. Det är två punkter som vi väljer att lyfta fram och som SKPF menar att regeringen bör ta med i det fortsatta arbetet med utredningens förslag: Äldres representation i politiken, inte minst i riksdagen och äldres delaktighet och inflytande genom obligatoriska pensionärsråd i kommuner och regioner.

a) Äldres representation i politiken måste förbättras

Även efter årets val är personer över 65 år kraftigt underrepresenterade i Sveriges riksdag. SKPF är mot den bakgrunden väldigt oroad över att viktiga äldre frågor, som pensioner och äldreomsorg, kommer att uppmärksammas ännu mindre.

Före valet den 11 september 2022 var 23 av de 349 riksdagsledamöterna 65 år och uppåt. När det slutliga valresultatet är klart har det visats sig att antalet minskat med en tredjedel, till cirka fyra procent av samtliga ledamöter. Det ska jämföras med att gruppen äldre utgör 20 procent av befolkningen och 28 procent av väljarkåren. Ingen ledamot i riksdagen är längre över 80 år.

Det är ytterst partiernas ansvar att representativiteten blir bättre, också genom fler äldre. Men förslag och initiativ i demokratifrågor som utredningen är ett exempel på, kan vara viktiga för att det demokratiska underskottet ska uppmärksammas och för att stimulera och till och med pressa på partierna att ta tillvara alla medborgare, även äldre, i demokratiarbetet. Vi saknar detta i utredningen.

b) Pensionärsråd – en viktig del av demokratin

Äldre måste ha möjlighet att påverka beslut som fattas på lokal och regional nivå. Det är en fråga om demokrati. Det är en fråga om att besluten blir bättre om också äldres perspektiv finns med. Därför vill SKPF Pensionärerna se en lagstiftning om obligatoriska pensionärsråd i kommuner och regioner.

År 2018 fanns det från något parti ett vallöfte att göra pensionärsråden obligatoriska, något som inte förverkligades. Inför detta val arrangerade pensionärsorganisationerna Äldreriksdagen, där en del berörde ålderism och äldres deltaganden i demokratin genom pensionärsråd. I panelen medverkade bland annat nuvarande Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall. På frågan om hon ställer upp på pensionärsorganisationernas krav att det ska finnas pensionärsråd blev svaret ”Ja! Det är en jättetillgång. Absolut.”

SKPF förutsätter att regeringen i arbetet med demokratifrågorna utgår från socialtjänstministerns positiva besked om obligatoriska pensionärsråd i kommuner och regioner.

Liza di Paolo-Sandberg
Förbundsordförande
SKPF Pensionärerna